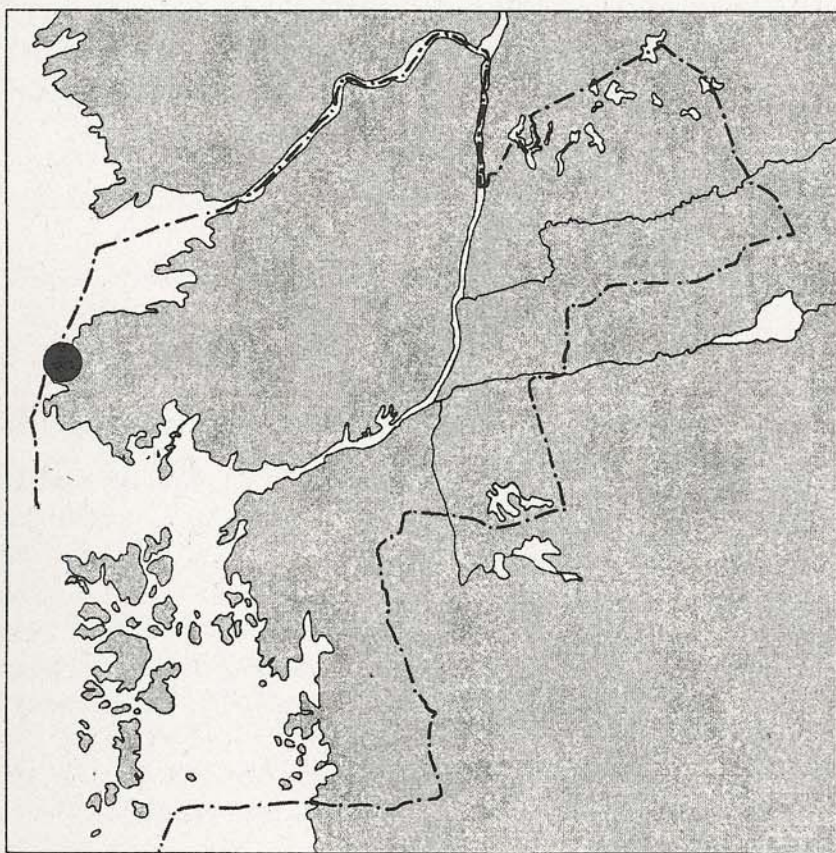

Rapport

över särskild utredning
i Göteborgs kommun 2001

Torslanda socken
Tumledalen, Hästevik 1:47

GÖTEBORGS
STADSMUSEUM

RAPPORT ÖVER SÄRSKILD UTREDNING, FASTIGHETEN HÄSTEVIK 1:47 VID SKILJEDALSVÄGEN I TUMLEHED.

Med anledning av detaljplan för bostäder vid Skiljedalsvägen, Hästevik 1:47 i Torslanda socken, gjordes en särskild utredning på uppdrag av Länsstyrelsen Västra Götaland. Platsen för utredningen ligger på den södra dalsidan av den fornlämningsrika Tumledalen. En bit söder om utredningsområdet finns en registrerad fornlämning (lösfynd), raä nr 161 i Torslanda socken. Där har bl a påträffats spån och avslag av flinta. Det arkeologiska ingreppet företogs till största delen på fastighetens södra parti. Vid sökschaktning iaktogs inga anläggningar på detta område. Under grävsvälven och påförd /omrörd matjord iaktogs ett lager av ljusbrun grusig sand med fynd av flinta i toppen. Inget kulturlager iaktogs. Flintan är huvudsakligen svallad. Sanden är sannolikt svallgrus. Detta grusiga sandlagret var till stor del skadat med anledning av tidigare bebyggelse på tomten. I övrigt påträffades spridda fynd av slagen flinta på hela fastigheten. På utredningsområdets mellersta bit iaktogs några mörkfärgningar som dock tolkades som recenta. Vid undersökningen påträffades bl a en plattformskärna, en övrig kärna, stycke med retusch, stycke med tillhuggning och avslag mm.

Den påträffade flintan i svallgruset kan eventuellt vara ett yttre marginalområde för en eventuell boplats belägen utanför undersökningsområdet. Kanske skall dessa fynd knytas till fyndplatsen, fornlämning raä 161 i Torslanda socken.

Vidare gjordes en mindre arkivstudie vilken gav vid handen att det på fastigheten tidigare legat ett båtsmanstorp.

Den aktuella fastigheten anses inte inneha någon fornlämning. Därmed ses inget hinder föreligga för byggnation.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslut nr: 220-57053-2000

Uppdragsgivare: A-Hus AB

Läge: Hästevik 1:47 (fig. 1 och fig. 2)

Ekonomisk karta: 7B 1b

Koordinater i rikets nät x 6407,55 y 1256,94

Grävningsorsak: Husbyggnation

Grävningsinstitution: Göteborgs Stadsmuseum

Fältarbete: 2001-01-10 t o m 2001-01-10

Undersökt yta: 166 kvm, extensivt 8000 kvm,

Antal arkeologtimmar i fält: 18

Antal maskintimmar: 9,5

Platsledare: Mats Sandin

Övriga deltagare i fält: Ulf Ragnesten

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Området vid Tumlehed, d v s västra delen av Tumledalen, är med sina mindre tvärdalar det område i Göteborg som är rikast på stenåldersboplatser. Denna dalgång kan ses som en typisk miljö för den kustbundna stenåldersbebyggelsen när det gäller den bergiga delen av västkusten. Boplatserna härrör i första hand från den äldre stenålderns fångstkulturer. Här finns också hällmålningen (To 216), en unik fornlämning för Göteborg.

Fornlämningsskildern i Tumledalen innehåller således både det för området karaktäristiska och det unika. Detta är anledningen till att västra Tumledalen klassats som riksintresse för kulturminnesvården samt att den är upptagen i Natur och kulturvårdsprogrammet för Göteborg. Naturen i dalgången är omväxlande och särskilt är kontrasten mellan dalbottens bördiga lerjordar och den omgivande magra hällmarken. Av stort värde för naturvården är de ädellövskogspartier som redovisas i kommunens natur- och kulturvårdsprogram.

I den särskilda utredningens närområde finns ett flertal fornlämningar. 200 m S ligger To 161 som är en fyndplats för slagen flinta, 250 m SO ligger To 150 som är en boplat, något S ligger To 41 som består av en stensättning och två fornlämningsliknande lämningar, 400 m N (på andra sidan Tumledalen) ligger To 174 som är en boplat (fig. 3).

Utredningsområdet är beläget i sydvästra delen av Tumledalen i Torslanda. Det ligger i södra kanten av Tumledalen och utgörs av ett terrängavsnitt som går i rät vinkel mot Tumledalen. Utredningsområdet (UO) består i söder av tomtmark (1/3) och i norr av gammal åkermark (2/3). I öster begränsas UO av Skiljedalsvägen och i norr av Tumlehedsvägen. I väster begränsas UO av ett mindre/lägre bergsområde och i söder av en väg och ett villaområde. Ett naturgeografiskt inslag som dominerar i området är den höga bergskant/bergsvägg som löper öster om och parallellt med Skiljedalsvägen. Bergets mörka färg avbryts enbart av enstaka enbuskar och ljung i mindre skrevor. Tomtmarken i södra delen av UO höjer sig i söder där berg kommer i dagen och där äldre ekonomibyggnader ligger och, av den äldre husgrunden att döma, även tidigare har legat. I detta högre belägna parti av UO växer även enstaka lövträd och buskar. På tomtmarken ligger ett boningshus ca 7 x 7 m stort. Fyra äldre och nyare brunnar ligger på och i anslutning till tomtmarken.

I villaområdet och längs Skiljedalsvägen har tidigare insamlats flinta, bl a spån och avslag. I samband med ledning av VA ledning genomförde Göteborgs Stadsmuseum 1997 en antikvarisk kontroll av fornlämning Torslanda 161. Vid det tillfället iaktogs inga spår av förhistorisk verksamhet på platsen.

UNDERSÖKNINGSMETOD

Det grävdes 17 st sökschakt på den berörda ytan för att om möjligt finna rester av förhistorisk verksamhet. Schakten var 1,2 m breda med varierande djup och längd. Iakttagelser i sökschakten dokumenterades och fynd tillvaratogs. Övrig flinta och recent material sparades inte.

GRÄVNINGSIAKTTAGELSER

Sökschaktens läge framgår av fig.4.

Sökschakt 1 6 m långt

- 0-10 Grässvål.
- 10-40 Omrörd moig brun humus.
- 40- Gulgrå sand.

Sökschaktet grävdes till 60 cm djup. Fynd av övrig flinta, tillvaratogs ej.

Sökschakt 2 4 m långt

- 0-10 Grässvål.
- 10-40 Omrörd påförd sandig humus med sten och grus.
- 40- Sandig mo.

Sökschaktet grävdes till 60 cm djup. Fynd av slagen flinta. Mycket recent material påträffades, tillvaratogs ej.

Sökschakt 3 7 m långt

- 0-10 Grässvål.
- 10-40 Brunsvart sand med med fülle från sentida verksamhet (tegel, glas mm).
- 40- Ljusbrun grusig sand.

Sökschaktet grävdes till 60 cm djup. Det påträffades fynd av slagen flinta i den ljusbruna grusiga sanden främst. Inget kulturlager iaktogs. Flintan är huvudsakligen svallad. Sanden är sannolikt svallgrus.

Sökschakt 4 6 m långt

- 0-20 Matjord.
- 20- Lera.

I schaktets norra del var matjorden 40 cm tjock. Fynd av enstaka slagna flintor.

Sökschakt 5 5 m långt

- 0-10 Grässvål.
- 10-35 Matjord.
- 35- Mjåla/lera.

Sökschaktet grävdes till 60 cm djup. Fynd av enstaka grovt tillslagna flintor.

Sökschakt 6 3 m långt

- 0-20 Matjord.
- 20-40 Påförda jordmassor.
- 40- Svallgrus, hälleberg i sydvästra delen av schaktet.

Sökschaktet grävdes till 60 cm djup. Fyndtom.

Sökschakt 7 4 m långt

- 0-30 Matjord.
- 30- Mjåla.

Sökschaktet grävdes till 40 cm djup. Berg uppträdde på 15 cm djup i schaktets södra del och sluttade sedan nedåt mot norr. Fyndtom.

Sökschakt 8 8 m långt
0-40 Matjord.
40- Mjåla/lera.
Sökschaktet grävdes till 60 cm djup. Fyndtom.

Sökschakt 9 12 m långt
0-15 Matjord.
15- Sandig mjåla.
Sökschaktet grävdes till 50 cm djup. Enstaka sandlinser iakttoqs i schaktets profil. I schaktets norra del påträffades en ca 2 m lång mörkfårgning. Den var ca 0,5 m bred och 0,3 m djup. Den var fylld med brun sand. Den framtrådde direkt under matjorden. I denna yta låg ett par huvudstora stenar. Anläggningen innehöll några enstaka flintor. Funktionen går ej att fastställa, troligen recent.

Sökschakt 10 4 m långt
0-30 Matjord.
30- Mjåla.
Sökschaktet grävdes till 50 cm djup. I schaktet påträffades en oval mörkfårgning som var 10-15 cm djup. Den syntes till ca 1 m bredd i schaktet men fortsatte in i schaktkanten åt öster. Inga fynd påträffades i anläggningen, som troligen är en naturlig utfyllnad i ojämn mark. Fynd av enstaka övriga flintor i schaktet.

Sökschakt 11 14 m långt
0-20 Matjord.
20- Sandig mjåla.
Sökschaktet grävdes till 50 cm djup. Fyndtom.

Sökschakt 12 7 m långt
0-20 Matjord.
20- Mjåla.
Sökschaktet grävdes till 40 cm djup. Fyndtom.

Sökschakt 13 11 m långt
0-25 Matjord.
25- Mjåla/lera.
Sökschaktet grävdes till 40 cm djup. Fynd av enstaka flintor.

Sökschakt 14 11 m långt
0-20 Matjord.
20- Mjåla.
Sökschaktet grävdes till 40 cm djup. Fynd av enstaka flintor.

Sökschakt 15 10 m långt
0-30 Matjord.
30- Sandig mjåla.
Sökschaktet grävdes till 40 cm djup. Fyndtom.

Sökschakt 16 11 m långt
0-25 Matjord.
25- Mjåla.
Sökschaktet grävdes till 40 cm djup. Fyndtom.

Sökschakt 17 15 m långt
0-20 (40) Matjord.
20 (40)- Mjåla/lera.
Sökschaktet grävdes till 50 cm djup. Fynd av enstaka flintor.

FYNDBESKRIVNING

Bearbetad flinta påträffades i 7 av sökschakten. Redskap påträffades i schakt 2, 5, 9 och 14 (för mer detaljer se fyndlista). Av fynden som påträffade vid den särskilda utredningen var ungefär hälften svallat och patinerat.

Den tillvaratagna flintan fördelar sig enl. följande:

Grävningseenhet	Fyndnr	Sakord	st	gr	Material	Beskrivning
Schakt 2	1	Stycke med tillhugning	1	272	Flinta	Är tillhuggen och har tillslagingskant
Schakt 2	1	Avslag	1	1	Flinta	
Schakt 3	2	Avslag	16	172	Flinta	
Schakt 4	3	Avslag	1	3	Flinta	
Schakt 5	4	Övrig kärna	1	308	Flinta	
Schakt 5	4	Avslag	2	7	Flinta	
Schakt 9	5	Plattformskärna C	1	40	Flinta	
Schakt 9	5	Avslag	3	21	Flinta	
Schakt 10	6	Avslag	2	28	Flinta	
Schakt 13	7	Avslag	2	9	Flinta	
Schakt 14	8	Stycke med retusch	1	20	Flinta	

Det återfanns både övrigt slagen flinta och splitter i sökschakten som dock kasserades efter fyndbehandling. Denna flinta var av varierande kvalitet.

Summerar vi den tillvaratagna flintan ges resultatet som följer:

Sakord	st	gr	Material
Avslag	27	241	Flinta
Plattforms kärna C	1	40	Flinta
Stycke med retusch	1	20	Flinta
Stycke med tillhuggning	1	272	Flinta
Övrig kärna	1	308	Flinta

Dessa fynd ger inte någon datering av den förhistoriska aktiviteten inom UO.

Flintan har sorterats enl. ”Sorteringsschema för flinta” (Andersson, S. m.fl.) Särtryck ur Fyndrapporter 1978.

TOLKNING OCH DATERING

Som ovan redovisats gav undersökningen ett magert material. Söschakten var nästan helt utan fynd och det påträffades inga spår efter kulturlager eller förhistoriska anläggningar. Vad som dock kan konstateras, om man betraktar de tidigare ytinsamlade fynden från angränsande fornlämning To 161 (fyndplats) och de vid utredningen påträffade fynden, är att det i närområdet kan ligga en förhistorisk boplats eller aktivitetsyta. Dock ger fynden inget dateringsunderlag.

En mindre arkivstudie gav vid handen att det tidigare på fastigheten legat ett båtsmanstorp. Äldsta belägget för detta finns på ”Charta öfver ägorne till hemmanet Hästevik Nordgården” från 1832. UO kallas på denna karta ”Nordängsbanken” och Öfre ändan af Skäldalen”.

Ur antikvarisk synpunkt finns inget att invända mot en nybyggnation inom fastigheten då det på berörd fastighet inte påträffades förhistoriskt material av den dignitet att det kan motivera en registrering av ny fornlämning.

LITTERATURFÖRTECKNING

Andersson, S. Sorteringsschema för flinta. Fyndrapporter 1978.

Fyndtabell

GSMA

010002: Grävningseenhet	Fyndnr	Sakord	st	gr
01	Schakt 2	1	Stycke med tillhuggning	1 272
02	Schakt 2	1	Avslag	1 1
03	Schakt 3	2	Avslag	16 172
04	Schakt 4	3	Avslag	1 3
05	Schakt 5	4	Övrig kärna	1 308
06	Schakt 5	4	Avslag	2 7
07	Schakt 9	5	Plattformsjärna C	1 40
08	Schakt 9	5	Avslag	3 21
09	Schakt 10	6	Avslag	2 28
10	Schakt 13	7	Avslag	2 9
11	Schakt 14	8	Stycke med retusch	1 20

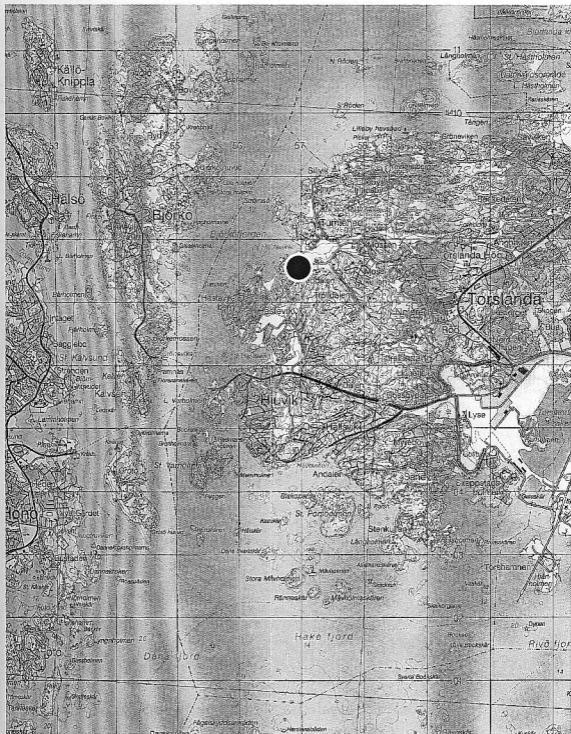

Fig.1. Punktcikeln visar var utredningsområdet är belägen. Topografiska kartan, "Gröna kartan 7B SV Göteborg", skala 1:50 000.

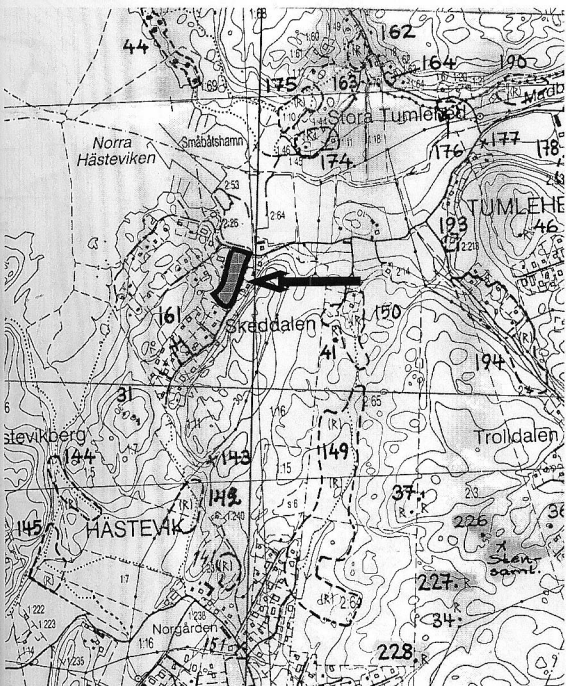

Fig.2. Utredningsområdets och fastighetens placering på den ekonomiska kartan 7B 1b, skala 1:10 000.

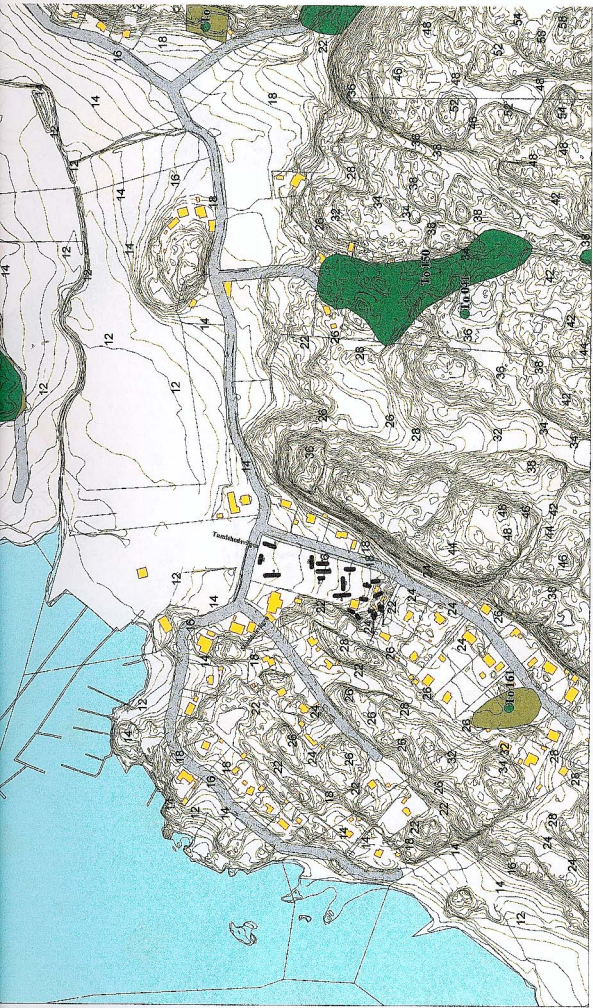

Fig 3. Karta över den särskilda utredningens närområde. Skala 1:4000

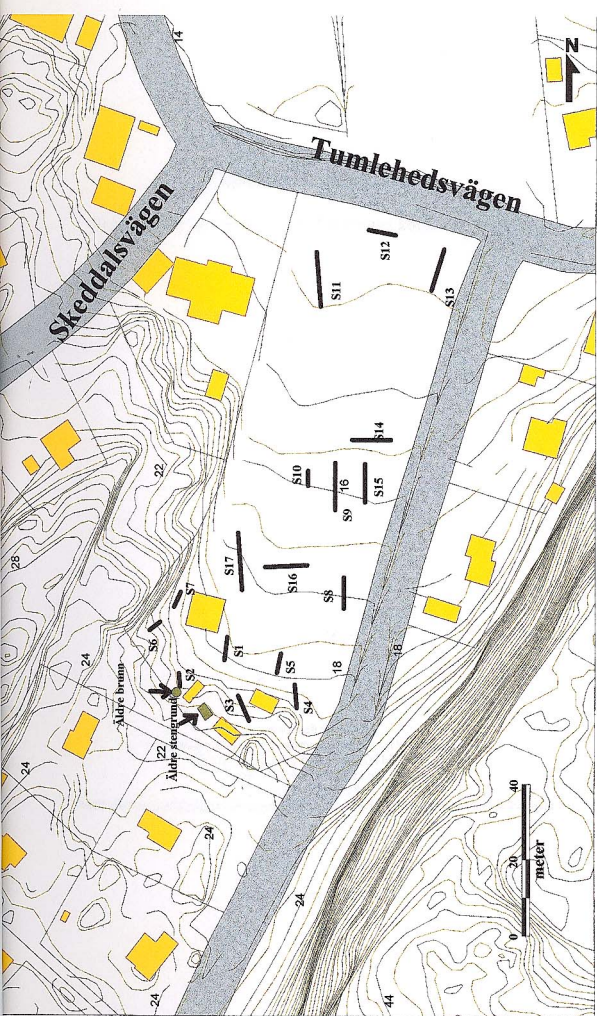

Fig 4. Karta över fastighet Hästevik 1:47 och sökschaktens placering. Skala 1:1000

Göteborgs stadsmuseum

Arkeologiska undersökningar i Göteborgs kommun – rapport

Författare: Mats Sandin

Redaktion: Stig Swedberg

Adress och telefon:

Göteborgs Stadsmuseum, enheten för natur- och kulturmiljövård

Norra Hamngatan 12, 411 14 GÖTEBORG

tel. 031-61 29 60, 61 25 82

fax: 031-774 03 58

E-mail: ulf.ragnesten@stadsmuseum.goteborg.se och johan.wigforss@stadsuseum.goteborg.se

Göteborg i september 2002